

શ્રીદત્ત પ્રસન્ન.

પ્રિય સજ્જનો તથા વૈષ્ણવો, આપ એ વાત જાણોજ છે કે હંમેશા પ્રત્યેક મનુષ્યને ગ્રહોની અનુકૂલતા તથા પ્રતિકૂલતા હોય છે. કેટલીક વખતે એકાદ અથવા વધારે ગ્રહોની પ્રતિકૂલતા હોવાથી મનુષ્યને આધિવ્યાધિની પીડા થાય છે, તેથી તે ગ્રહોની અનુકૂલતા માટે શાસ્ત્રાનુસાર જપ, દાન તથા ગ્રહસ્તોત્રના પાઠ વગેરે બ્રાહ્મણોદ્વારા કરાવવામાં આવે છે. પરંતુ તે કર્મ બનતાં મુષી પોતેજ કરવું જોઈએ તો તેનું પુણ્ય બીજા માણસ પાસેથી કરાવવાં કરતાં વિશેષ છે. ગ્રહાદિકોની અનુકૂલતા તથા પ્રતિકૂલતા પરમાત્માની અનુકૂલતા તથા પ્રતિકૂલતા પર આધાર રાખે છે. માટે દરેક માણસ હંમેશાં જો આ સ્તોત્રનો પાઠ કરે તો પરમાત્માની અનુકૂલતા થઈ તે ગ્રહોદ્વારા આપણા આધિવ્યાધિ દૂર થાય. કારણ કે ગ્રહાદિકોના અંતરાત્મા પરમાત્મા છે. આપણે હંમેશાં જે જે દેવતાની ઉપાસના કરીએ છીએ તેને છોડીને સંકટ સમયે બીજા દેવતાની સ્તુતી વગેરે કરીએ છીએ તેથી ભક્તિ વ્યભિચરિત થાય છે તે ન થાય અને ગ્રહાદિકોની પણ અનુકૂલતા થાય એવી રીતે આસ્તોત્રની રચના કરેલી છે. એટલે એક શ્લોકમાં ગ્રહ અને તેનો અંતરાત્મા જે વિષ્ણુ એ બંનેને લાગુ પડતો અર્થ વર્ણન કરી સ્તુતિ કરેલી છે. અને કેટલાક સજ્જનોના કહેવાપરથી દુકમાં અંતરાત્મા અર્થ કરી પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું છે. આ સ્તોત્ર પ્રાસાદિક સ્તુતિમાં હરિનાથ નામક ભગવદ્ ભક્ત, કવિ થઈ ગયા. તેમનું આ રચિત આપને કથામાં વિસ્તારથી વ્યાખ્યાન આપ સજ્જનો જો આ સ્તોત્ર ગ્રહોની પણ અનુકૂલતા થઈ.

સુરત.

તા. ર.

દત્તાત્રે

૧ સાતારકર નિર્મિત

૨.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ

વિષય

શ્રીદત્ત : ૩

અથ વિષ્ણુરૂપ નવગ્રહસ્તુતિ

સર્વાંગમસ્થિતેજુષે । નગલપ્ત-

કર્ત્રે કરાહિતરસાય તમોનેહન્ત્રે ।

પદ્માનુરંજનકરાય ગવામવિત્રે

તસ્મૈ નમઃશિ હરયે કરવાણ્યજસ્રમ્ ॥ ૧ ॥

સૂર્યપક્ષ—સર્વ વેદ શાસ્ત્રોમાં સ્થિતિને ધારણ કરનાર, ચંદ્ર તથા મંગળનું ઇષ્ટ કરનાર, પોતાના કિરણોથી જલ પ્રહણ કરનાર એટલે કિરણો વડે જલને શોષનાર, અંધકારનો નાશ કરનાર, કમલોને પ્રપુલ્લ કરનાર, કિરણોનું પાલન કરનાર એટલે ધારણ કરનાર એવા સૂર્યને હું નિરંતર નમન કરું છું.

કૃષ્ણપક્ષ—સર્વ વેદોમાં જેની સ્થિતિ છે એવા, પ્રાણીઓનું કલ્યાણ તથા ઇષ્ટ કરનાર, પોતાના હસ્ત વડે (બજિરાબના યજ્ઞમાં) જેમણે ઉદક લીધું છે એવા, અજ્ઞાનને નષ્ટ કરનાર, લક્ષ્મીજીનું રંજન કરનાર, (ગોકુલમાં) ઘેનુઓનું પાલન કરનાર એવા હરીને હું નિત્ય નમન કરું છું. ૧

સ્તો.

૧

તારો મોગરસિકાય રસાત્મકાય
જૈવાતૃકાય શિવમૌલિલસત્કરાય ।
સદ્ગાસિતોજ્જલગુણાય સુધાધરાય
કૃષ્ણાન્તરંગવપુંષે વિધવે નમોઽસ્તુ ॥ ૨ ॥

ચંદ્રપદ્મ—તારા જે બૃહસ્પતીની સ્ત્રી તેનો ઉપલોગ કરવામાં રસિક, જલસ્વરૂપ, જૈવાતૃક જેનું નામ છે એવા, શંકરના મસ્તક પર જેના કિરણો શોભે છે, નક્ષત્રોમાં જેના ઉજ્જવલ કિરણો પ્રકાશમાન છે તથા અમૃતને ધારણ કરનાર, જેના શરીરના મધ્ય ભાગમાં કાળો કાઘ છે એવા ચંદ્રને મારા પ્રણામ હોજો.

કૃષ્ણપદ્મ—તાલક્ષ્ણી લક્ષણ કરવામાં રસિક, રસરૂપ આયુષ્માન એટલે નિત્ય, શંકરના મસ્તક પર જેમનો હસ્ત શોભે છે (વિષ્ણુ જ્યારે શંકરની પૂજા કરે તે વખતે) સત્પુરુષોમાં જેમના હયા વગેરે ઉજ્જવલ ગુણો શોભી રહેલા અમૃત છે એવા, (સ્નાન કરવા માટે) જે રહેલું છે એવા હરીને મારા પ્રણામ ॥

વિન.

૩

રક્તારક્તમતયે સ્વજનાવનાર્થ
મુન્મેષિણે સકલમિત્રગુરુપ્રિયાય ।
સન્મંગલાય કમલધિકભાવનાય
સૌમાપ્રેયય નાતેરસુ ધરાભવાય ॥ ૩ ॥

મંગળપક્ષ—લાલ વસ્તુઓ પર જેનું ચિત્ત પ્રીતિ રાખે છે, સ્વજનનું રક્ષણ કરવાને જે પ્રકાશે છે, ચંદ્ર, સૂર્ય, બૃહસ્પતિ વિગેરે જેને પ્રિય છે, કમલો પર જેની વિશેષ પ્રીતિ છે, ચંદ્રને જે પ્રિય છે તથા પૃથ્વીથી જન્મેલા, ઉત્તમ મંગળ નામક ગ્રહને મારા નમસ્કાર હોજો.

કૃષ્ણપક્ષ—પોતાના પર પ્રેમ રાખનાર મનુષ્યો પર જે પ્રીતિ રાખે છે, સકલજનોનું રક્ષણ કરવાને જે પ્રકાશે છે (એટલે અવતાર ધારણ કરે છે,) સર્વ મિત્રો તથા ગુરૂને પ્રિય, સત્પુરુષોનું કલ્યાણ કરનાર, શંકરને પ્રિય, અને પૃથ્વી પર અવતરેલા તથા લક્ષ્મીની જેના પર વધારે પ્રીતિ છે એવા હરિને મારા પ્રણામ હોજો. ૩

સ્તો.

૩

સૌમ્યાત્મને સિતકરાન્વયભૂષણાય
કન્યાધિપત્યરુચયે કવિમિત્રકાય ।
અકૂરગીતચરિતાય વૃદ્ધેઢિતાય
તસ્મૈ મનોજ્ઞવપુષે નતિરસ્તુ ભૂયઃ ॥ ૪ ॥

બુધપદ્મ—ચંદ્રના પુત્ર. ચંદ્રવંશના ભૂષણરૂપ, કન્યા (રાશી)
ના આધિપત્યથી શોભતા, શુકના મિત્ર, શાન્ત પુરૂષો જેનું ચરિત્ર
વર્ણન કરે છે, સુંદર શરીરવાળા, બુધ એ નામથી સ્તવન કરાએલા
બ્રહ્મે મારા વારંવાર પ્રણામ હોજો.

કૃષ્ણપદ્મ—શાન્ત સ્વરૂપ, ચંદ્રવંશના ભુષણરૂપ, (ગોપા-
લોની) કન્યાઓના આધિપત્યથી શોભતા, રાત્રી પુરૂષોના મિત્ર,
અકૂર નામક યાદવે જેનું ચરિત્ર વર્ણવેલું છે, પંડિત પુરૂષોથી જે
સ્તુત છે એવા સુંદર શરીરવાળા હરીને મારા પ્રણામહોજો. ૪

વિન.

૬

પીતાંબરાભિરુચયે સુમનોર્ચિતાય
ગોપાગ્રગાય સુરતોત્સવદાયકાય ।
વૈચિત્ર્યવીર્યચરિતાય ચ વહ્ન્યવાચે
નર્ચિતરેખ્સિતપુષે ગુરવે નમોઽસ્તુ ॥ ૬ ॥

ગુરુપદ્મ—પીઠું વસ્ત્ર જેને પ્રિય છે, દેવોએ જેની પૂજા કરેલી છે, સ્વર્ગપાલક ઈંદ્રની આગળ ચાલનાર, દેવતાઓને આનંદ આપનાર, જેનું પરાક્રમ તથા ચરિત્ર વિચિત્ર છે અને વાણી જેમને સ્વાધીન છે તથા શ્રેષ્ઠ મનુષ્યોની ઇચ્છા પુર્ણ કરનાર એવા ગુરુ એટલે જૃહસ્પતિને નમસ્કાર હોજો.

કૃષ્ણપદ્મ—પીતાંગરથી ચાલતા, દેવોથી પુજાએલા. ગોપોની આગળ ચાલનાર, (ગોપીઓને) સુરતોત્સવ આપનાર, ચિત્ર વિચિત્ર પરાક્રમ તથા ચરિત્રથી યુક્ત, વેદ વાણી જેમને સ્વાધીન છે, અને શ્રેષ્ઠ પુરુષોની અભિલાષા પુર્ણ કરનાર એવા શ્રેષ્ઠ જે હરી તેમને નમસ્કાર હોજો. ૫

સ્તો.

૬

बल्युन्नतस्थितिधिये सुरसंघपात्रे
 दात्रे सदा शिवपदस्य निजांघ्रिभाजां ।
 पूर्वार्णवचितपदाय सुखे दयाय
 भोजाधिपाय भुवि सत्कवये नमोऽस्तु ॥ ६ ॥

શુક્રપદ્મ—અગિરાજની ઉત્તમ સ્થિતિને ઇચ્છતા, દૈત્ય સમૂહનું રક્ષણ કરનાર, પોતાના ચરણ સેવકોને નિરંતર કલ્યાણ કારક સ્થાન પ્રાપ્ત કરી આપનાર, દૈત્યો વડે જેમના ચરણો પુજા-એલા છે એવા, ઉત્તમ આકાશમાં ઉદય પામતા, પૃથ્વીપર ભોજ દેશના અધિપતી એવા ઉત્તમ શુક્ર ગ્રહને મારા નમસ્કાર હોજો.

કૃષ્ણપદ્મ—અગિરાજની ઉચ્ચ સ્થિતિને ઇચ્છતા, દેવ સમૂહને રક્ષણ કરનાર, પોતાના ચરણ સેવકોને મોક્ષ સ્થાન આપનાર, પુર્વ દિશાનો અધિપતી ઈંદ્ર તેણે જેના ચરણનું પુજન કરેલું છે, તથા જેમનો ઉદય એટલે અવતાર (લોકોના) સુખને માટે થાય છે અને ત્રિકાળજ્ઞાની એવા ચંદ્રકુળના અધિપતીને નમસ્કાર હોજો. ૬

વિન.

૭

શ્યામ મ્બરાહિતદશે કવિસૌમ્યદત્તા
મોદાય કામ મદયાય વિરાધિવર્ગે ।
ભૃત્યાશ્વિલાર્તિ હરણોત્સવિને નમો મે
કૃષ્ણાય કૃષ્ણવિપુષેઽસ્તુ શનૈશ્ચરાય ॥ ૭ ॥

સ્તો.

શનિપક્ષ—કૃષ્ણ વસ્ત્રપર દ્રષ્ટિ આપનાર (કૃષ્ણ વસ્ત્ર જેને પ્રિય છે,) શુક અને બુધને આનંદ આપનાર, શત્રુ સમૂહ વિષે ઘણા નિર્દય, સેવકોની સર્વ પીડા દૂર કરવામાં ઉત્સાહવાળા, કૃષ્ણ એટલે કાળું છે શરીર જેનું તથા કૃષ્ણ એ નામવાળા શનૈશ્ચર ગ્રહને મારા પ્રણામ હોજો.

કૃષ્ણપક્ષ—(ગોપી વસ્ત્રહરણ લીલા વખતે) સ્ત્રીઓના વસ્ત્રોપર જેની દ્રષ્ટી છે એવા, જ્ઞાની તથા શાંત પુરૂષોને આનંદ આપનાર, શત્રુઓ વિષે ઘણા નિર્દય, સેવકોની સર્વ પીડા નિવારણ કરવામાં ઉત્સાહવાળા, કૃષ્ણશરીરવાળા, મંદમંદ ચાલતા કૃષ્ણને મારા નમસ્કાર હોજો. ૭

૭

વિ. ૮.

૮

કૃષ્ણાત્વિષે સુરસમીહિતભેદભાજે
 સ્વચ્છંદગુપ્તગતયે સુરતામૃતાપ્ત્યૈ ।
 નિર્દેહભાવ રુચયે સકલોન્મુખાય
 પ્રાક્ સૈંહિકેયવપુષેઽસ્તુ નમોઽનિશં મે ॥ ૮ ॥

રાહુપક્ષ—કાળી કાન્તિવાળા, દેવની ઇચ્છાનો નાશ કરનાર,
 દેવત્વ તથા અમૃતની પ્રાપ્તિ થવા માટે સ્વેચ્છા મુગ્ધ જેની ગતી
 ગુપ્ત છે એવા, દેહરહિત શોભતા, ચંદ્રને અનુકૂલ એવા રાહુને
 પ્રથમ મારા નિરંતર પ્રણામ હોજો.

કૃષ્ણપક્ષ—કાળી કાન્તિવાળા, દેવની ઇચ્છાનો લંગ કરનાર
 સુરતરૂપી અમૃતની પ્રાપ્તિ થવા માટે સ્વચ્છંદથી જેની ગતી ગુપ્ત
 છે, પોતે દેહરહિત છે તથાપિ શોભતા, ગાયન નૃત્ય વગેરે કળાથી
 યુક્ત અને ઉત્કૃષ્ટ મુખવાળા, અને પ્રથમ જેમણે નરસિંહરૂપ
 ધારણ કરેલું છે એવા હરીને મારા નિરંતર પ્રણામ હોજો. ૮

ધૂમ્રધ્વજાય નિગ્વિલામુર મંદલાતા
મન્નત્વિષે શમનંત વિરાજિતાય ।
ભૂયો હૃદયગતયે સ્વગકેતવે મે

પ્રેમ્ણા નમોઽસ્તુ સતતં સકલેષ્ટસિધ્ધૈ ॥૧॥

કેતુપદા—ધૂમ્રવતૂ જેનો ધ્વજ છે, તથા સર્વ દૈત્ય સમુ-
હમાં જેની કાંત મેઘ જેવી છે, અને આકાશમાં અત્યંત શોભતા
જેની ગતિ વારંવાર અદ્રશ્ય થાય છે એવા, ગ્રહોમાં કેતુનામક
ગ્રહને, સર્વ ઇષ્ટ કામના પુર્ણ થવાને પ્રેમથી મારા નમસ્કાર હોજો.

કૃષ્ણપદા—સર્વ દૈત્ય સમૂહને અગ્નિરૂપ, મેઘશ્યામ, શેષથી
અત્યંત શોભતા, જેની ગતિ એટલે સ્વરૂપ જ્ઞાન અદ્રશ્ય છે, એવા
ગરુડધ્વજને સર્વ ઇષ્ટ સિદ્ધ થવાને મારા પ્રણામ હોજો. ૯

મહાનુકૂલ્યપ્રતિકૂલતે યદ્યસ્યાનુકૂલ્યપ્રતિકૂલતાભ્યાં ।
સિદ્ધેજનાનાં વિદ્યુમેવ તસ્માત્ વાત્મનાહં શરણં પ્રપદ્યે ॥૧૦॥

ચંદ્રપદા—જેની અનુકૂલતાથી લોકોને મોટો અનુકૂળ તથા
પ્રતિકૂલતાથી પ્રાતકૂલ હોય છે એવા ચંદ્રને હું ત કારણથી સર્વ
રીતે શરણુ જાઉં છું.

કૃષ્ણપક્ષ—જેની અનુકૂળતાથી થયો તથા અતિ થયો એ-
ટલે ઇન્દ્રિયાદિક તથા તેના વિષયો (બૃહદ્દારણ્યકોપનિષદમાં ઇન્દ્રિયો
તથા તેમના વિષયોને ગ્રહ અને અતિગ્રહ એવી સંજ્ઞા આપી છે.)
અનુકુળ હોય છે તથા જેની પ્રતિકૂળતાથી પ્રતિકુળ હોય છે એવા
કૃષ્ણને હું તે કારણથી સર્વ રીતે શરણ જાઉં છું. ૧૦

કિંતૈર્ગ્રહૈઃ સ્થિતિવશા દિહ યે દિશન્તિ

લોકેશુ ભાશુ ભફલં લઘુકાલભોગ્યં ।

ચક્ષુઃપાદપદ્મતદો નિજપાદભાજાં

તં કંઃ શ્રયેત ન વિધું સુખસંપદિચ્છુઃ ॥ ૧૧ ॥

ચંદ્રપક્ષ—લોકમાં પોતાની સ્થિતિ પ્રમાણે જે ગ્રહો થોડા
વખત સુખી ભોગાય તેવું શુભ અથવા અશુભ ફલ આપે છે એવા
ગ્રહોથી શું પ્રયોજન છે ?

જે પોતાના કિરણોનું સેવન કરનાર મનુષ્યોનો તાપ દૂર
કરે છે અને અમૃત આપે છે એવા ચંદ્રમાનો કયો સુખેચ્છુ પુરૂષ
આશ્રય નહિ કરે ?

૫.

(૭૧૫૫)

કૃષ્ણપક્ષ—લોકમાં પોતાની સ્થિતિને અનુસરી જેઓ થોડા
વખત સુધી લોગાય તેવું શુભ અથવા અશુભ કૃળ આપે છે એવા
ગ્રહોથી શું છે ? જે પોતાના ચરણ સેવકોના તાપને દૂર કરી મોક્ષ
આપે છે એવા કૃષ્ણનો કયો સુખેચ્છુ પુરૂષ આશ્રય નહિ કરે ?
અર્થાત્ સઘળા કરશેજ. ૧૧

इति विष्णुरूप नवग्रह स्तोत्रं संपूर्णम् ।

સ્તો.

छपावि प्रसिद्ध कर्ता
दत्तात्रेय बोवा तांबे सातारकर हखितीर्तनकर.
ठे. बालाजीरोड रामचंद्रजीना मंदिर पास—सुरत.

सुरत लीमडाचोकमां आवेला धी “सुंदर” प्रीन्टिंग प्रेसमां
विठ्ठलदास कीकाभाइए मुद्रित कीया.

